

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ФЕНОМЕН БІБЛІОТЕК У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Збірник матеріалів
Всеукраїнської науково-практичної конференції

30 вересня 2020 року

Частина I

За загальною редакцією
доктора культурології, професора,
завідувача кафедри культурології та інформаційної діяльності
Ю. С. Сабадаш

Маріуполь – 2020

Редакційна колегія:

Ю. С. Сабадаш, доктор культурології, професор (голова),
С. В. Янковський, кандидат філософських наук, доцент.

Затверджено на засіданні кафедри культурології та інформаційної діяльності
(протокол № 4 від 20.10.2020)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою
історичного факультету Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 21.10.2020)

Ф 42

Феномен бібліотек у сучасному світі : зб. мат. Всеукр. наук.-практ. конф., м. Маріуполь, 30 вересня 2020 р. : у 3 ч. / Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш ; упоряд. С. Янковський. – Маріуполь : МДУ, 2020. – Ч. I. – 68 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Феномен бібліотек у сучасному світі», яка відбулася 30 вересня 2020 року з ініціативи кафедри культурології та інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Білорусі.

У тематичних напрямках учасників конференції висвітлені актуальні питання якісних змін бібліотек, розвитку бібліотечної справи і інформаційно-культурного середовища у забезпеченні сталого розвитку України та її територіальних громад.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та студентам, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку бібліотек і бібліотечної справи в країні.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів
несуть автори, опублікованих у збірнику доповідей

ПУБЛІКАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ АРХІВНИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ

Архівні установи сьогодні є значними інформаційними центрами, які, як зазначено в Законі України «Про Національний архівний фонд та архівні установи», не тільки забезпечують збереженість архівних документів, але й здійснюють роботу щодо популяризації архівної інформації готуючи довідковий апарат до інформації архівних документів, експозиції архівних документів, а також активну публікаційну діяльність, що спрямовано на ефективне використання відомостей, що містяться в документах Національного архівного фонду.

Публікаційна діяльність архівів визначається як сукупність робіт з підготовки документальних публікацій, що включає визначення типу та виду публікації документів Національного архівного фонду, організацію підготовки публікацій, виявлення і відбір документів, вибір та передавання тексту, археографічне оформлення документів та створення до них науково-довідкового апарату, формування оригінал-макета документальної публікації, роботу з видавництвом [2].

Архівні установи, здійснюючи публікаційну діяльність ініціювали зростання інтересу до використання інформаційного потенціалу архівних документів як науковцями, так й пересічними громадянами. Публікаційна діяльність архівних установ є найефективнішим засобом поширення архівної інформації, однією з форм використання документної інформації та найважливішим завданням архівів із задоволення інформаційних потреб користувачів. Публікаційна діяльність дає можливість вводити та використовувати у науковому обігу інформаційні джерела та архівну інформацію, що становить базу наукових досліджень з історії, економіки, літератури, мистецтва, краєзнавства тощо, даючи можливість всесторонньо пізнати історичні явища та процеси. Архівні установи здійснюють роботу щодо видання найрізноманітніших за тематикою та формою видань збірників документів, монографій, путівників, буклетів та ін. До основних форм публікації документів відносять друковані видання – серія, збірник, альбом, буклет, публікації в періодичних виданнях; публікація на плівкових носіях – мікрофільм, відеофільм; електронні публікації – бази даних, публікації в мережі Інтернет та довідкові публікації, що розкривають інформацію про склад та зміст документів Національного архівного фонду: довідники, каталоги, огляди, проспекти, покажчики.

Публікаційна діяльність архівів ведеться за кількома напрямками: підготовка довідників; тематичних збірок документів; публікацій для засобів масової інформації, журналів, матеріалів науково-практичних конференцій.

Державна архівна служба України здійснює роботу щодо координації діяльності архівів у підготовці публікацій архівних документів та архівної

інформації, роботи архівів з підготовки міжгалузевих та міжархівних публікацій, у тому числі серійних, а також публікацій, що готуються відповідно до договорів з науковими установами, закладами вищої освіти або окремими науковими працівниками, міжнародних договорів України і міжнародних договорів міжвідомчого характеру з архівними службами та іншими зацікавленими установами й організаціями іноземних держав [2].

До головних пріоритетів Державної архівної служби України на 2020 рік, віднесено популяризацію архівних документів до пам'ятних дат, подій та ювілеїв визначних осіб в історії України. Серед індикаторів виконання означеного пріоритету зазначена «публікація збірок документів і матеріалів, присвячених визначним датам і подіям в історії України» [3].

За даними Державної архівної служби України, публікаційна діяльність архівних установ у 2019 році здійснювалась у напрямку підготовки та публікації: 1) збірників документів, зокрема, «Коліївщина. 1768р. Т.1» (ЦДІАК), «Миколаївщина у вирі революційних подій: березень 1917 р. – квітень 1918 р.» (Держархів Миколаївської області), «Українська революція 1917–1921 рр. Полтавський вимір. Події, постаті, документи. 1919–1921» (Держархів Полтавської області), «Насилля над цивільним населенням. Черкаська область. 1941–1944» (Держархів Черкаської області); 2) довідників «Зведений каталог метричних книг, що зберігаються у державних архівах України: міжархівний довідник. Т. 10, кн. 1» (УНДІАСД), «Українська революція (1917–1921). Вінницька сторінка: бібліографічний довідник» (Держархів Вінницької області), «Державний архів Закарпатської області: путівник. Фонди дорадянського періоду. Т. 1» (Держархів Закарпатської області), «Архівні установи Київщини» (Держархів Київської області), довідник до архівного фонду № 378 «Миколаївський нотаріат архів Одеської контрольної палати» Т. 1 (Держархів Миколаївської області), «Державний архів Херсонської області. Фонди органів та організацій Компартії України та ЛКСМУ в Херсонській області: анотований реєстр описів» (Держархів Херсонської області); науково-популярні та інші видання «Горе переможеним. Репресовані міністри Української революції» (ЦДАВО, ЦДАГО), «Крим – це Україна. Документальні свідчення в архівах України» (ЦДАГО), «Ми виїхали з Сокоринців ...»: тревелоги родини Галаганів: документальна монографія» (ЦДІАК), «Митрополит Андрей Шептицький» (ЦДІАЛ), «Наш земляк Ребе Менахем-Мендл Шнеерсон. История семьи Лавут-Яновских-Шнеерсон в Николаеве» (Держархів Миколаївської області), «Мультикультурне Поділля. Поседення Водички як віддзеркалення історії краю» та «Проскурівський погром 1919 року в документах: міфи та реальність» (Держархів Хмельницької області)

Цікавою є низка видань Державного архіву Кіровоградської області, що виходять у серії «Архівні документи свідчать». Минулого року вийшло друком чотири таких видання. Видання «Спецпереселенці. З історії розвитку бавовництва на Херсонщині у 30-40 роки ХХ століття: збірник документів», визнано переможцем конкурсу «Краща книга Херсонщини». Продовжено роботу над періодичними виданнями держархівами Кіровоградської («Між

Бугом і Дніпром»), Хмельницької («Подільська старовина»), Черкаської («Краєзнавство Черкащини»), Чернігівської («Сіверянський історичний архів» та «Архівний вісник») областей. Крім того, унікальне науково-популярне видання «Культурна дипломатія Симона Петлюри: «Щедрик» проти «руського мира». Місія капели Олександра Кошиця (1919–1924)». Збірник архівних документів (автор-упорядник Тіна Пересунько) визначено переможцем конкурсу ім. Василя Веретенникова у галузі архівознавства, археографії і документознавства [4].

Слід також зазначити, що на рівень і активність публікаційної діяльності архівних установ впливають безліч факторів, головним серед яких є фінансування науково-дослідної роботи архівних установ України та наявність зв'язків з науковими установами та видавництвами, але не дивлячись на це, публікаційна діяльність архівних установ сьогодні має надзвичайне значення, адже саме через публікацію та оприлюднення відомостей архівних фондів, користувачі мають змогу отримати інформацію про архівні документи.

Література

1. Державна архівна служба України. Офіційний сайт. – Режим доступу: <https://archives.gov.ua/ua/>.
2. Порядок підготовки документальних публікацій. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0991-18#Text>.
3. Пріоритети Державної архівної служби України на 2020 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://old.archives.gov.ua/Public-info/2020_priritet.pdf.
4. Публічний звіт Голови Укрдержархіву Хромова А.В. про підсумки діяльності Державної архівної служби України у 2019 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://old.archives.gov.ua/Public-info/2020_02_12_pub_zv.pdf.

УДК 023.5.088.6(477)".../19"

В. О. Кудлай
/ м. Маріуполь /

ФАХОВА ПІДГОТОВКА БІБЛІОТЕЧНИХ КАДРІВ В УКРАЇНІ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Інституалізація фахової бібліотечної діяльності у первинному вигляді почалася тисячі років тому, проте бібліотекар як повноцінне професійне явище виникає з кінця XVII століття. І тільки у 1876 р. у Філадельфії було створено Американську бібліотечну асоціацію (The American Library Association) як перше професійне об'єднання бібліотекарів у світі [1].

В структурі бібліотечного знання склалася дисципліна, яка вивчає професію бібліотекаря і бібліотечного спеціаліста загалом – бібліотечна професіологія. Її поява відноситься до початку 90-х років XX століття. На цей